

УДК 619:618.14–07/–08:636.1

Бородиня В.І., к. вет. н., доцент,
Вичерова Ю.І., магістр вет. медицини © (borodynia@gmail.com)
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м Київ,
Україна

ПОШИРЕННЯ ГОСТРОГО МЕТРИТУ СПОРТИВНИХ КОБИЛ І ЇХ ЛІКУВАННЯ

*Захворюваність спортивних кобил на гострий метрит становила 4–6 %. Діагностували його на другу-третю добу після жеребіння. Дана хвороба проявлялася у формі гострого катарального ендометриту. З патологічного ексудату матки були виділені *Esherichia coli*, *Streptococcus pyogenes*, *Staphylococcus pneumoniae*. Найвища чутливість усіх виділених мікроорганізмів була до антибіотику цефаліну. Найбільш ефективною виявилася комплексна терапія із застосуванням метрикуру, інтровіту, мастометрину, трансректального масажу матки і яєчників. Тривалість лікування тварин становила 6 діб, сервіс – період – $21,3 \pm 3,3$ доби, індекс осіменіння – $1,7 \pm 0,18$. Після першого осіменіння запліднилось 75,0 % спортивних кобил. Після двох осіменінь запліднилось 100 % тварин.*

Ключові слова: спортивні кобили, гострий метрит, поширення, комплексне лікування, ефективність.

Вступ. Однією з важливих галузей тваринництва агропромислового комплексу України є конярство. Особливого значення воно набуло в останні роки у зв'язку з суттєвими змінами у сільському господарстві держави. Відбувся розпад великих господарств, утворилася значна кількість фермерських, активізувався розвиток тваринництва у приватному секторі. Розвиток фермерських, орендних, колективних господарств при дорожнечі пального і мастил вимагає більш дешевого резерву тягової сили, якою традиційно є коні. Крім того, коні незамінні як донори для біологічної промисловості і як додаткове джерело м'яса та молока. Цінний продукт молока кобил, кумис, використовують при багатьох тяжких захворюваннях (туберкульоз та ін.) [1, 2, 3, 4].

Однак існує багато проблем, які гальмують реалізацію продуктивного потенціалу цього виду тварин і дотепер залишаються не вирішені. Це зумовлено недостатнім матеріально-технічним і науковим забезпеченням галузі, захворюваннями репродуктивних органів, що призводить до росту неплідності [5].

Післяродова патологія органів розмноження кобил досить часто реєструється у тварин в умовах кінноспортивних підприємств. Це значною мірою обумовлено великими фізичними навантаженнями тварин, що призводять до зниження опірності їх організму. Причини такого стану, перш за

все, ґрунтуються на фізіологічних особливостях процесів в організмі кобил у період родів і на початку післяродового періоду. Одним із найбільш поширених захворювань статевих органів кобил, що призводить до неплідності, є метрит. Поглиблене вивчення причин виникнення і поширення цього захворювання, його патогенезу, діагностики, особливостей лікування і профілактики залишається актуальним, оскільки в літературі немає єдиного погляду на їх вирішення [6].

Лікування кобил з метритом повинно бути своєчасним, ефективним, якісним. Некваліфіковане, несвоєчасне або недостатньо ефективне лікування призводить до хронічного перебігу захворювання з виникненням у статевих органах стійких патологічних змін, які нерідко є причиною передчасного вибракування кобил [7].

Пусковим фактором розвитку запального процесу слугує послаблення резистентності організму тварини при незадовільній годівлі та утриманні, відсутності активного моціону, перевтомі (важкі роботи, тренінг). У таких умовах ендометрит може виникати навіть за відсутності затримання посліду чи тяжких родів. Якщо захисні реакції організму виражені достатньо, то навколо вогнища запалення утворюється суцільний грануляційний бар'єр із лейкоцитів, який перешкоджає проникненню мікробів у товщу тканин матки. Завдячуючи цьому, запальний процес локалізується безпосередньо на поверхні слизової оболонки, не отримує подальшого розповсюдження, протікає відносно в легкій формі – у вигляді катарального, гнійно-катарального ендометриту [8].

Метою роботи було проведення аналізу поширення гострого метриту спортивних кобил в Жашківській міжгосподарській кінно-спортивній школі (ЖМКСП), визначення ефективності лікування хворих на гострий метрит кобил окремими методами комплексної терапії, апробація у їх складі сучасних лікарських засобів.

Матеріал і методи. Дослідження з визначення захворюваності кобил гострим метритом проводили протягом 2009–2012 років у Жашківській міжгосподарській кінно-спортивній школі Черкаської області.

Матеріалом досліджень були спортивні кобили західноєвропейських порід (Весфальської, Гольштинської, Ольденбурзької, Ганноверської, Рейнської) репродуктивного віку, які складають маткове ядро цього закладу, хворі на метрит. Об'єктом дослідження були кобили, хворі на гострий метрит та клінічно здорові тварини, статеві органи хворих кобил, патологічний ексудат, який виділявся з них.

Діагностику гострого метриту в кобил проводили, користуючись загальним клінічним дослідженням, спеціальним зовнішнім (оглядом ділянки промежини і зовнішніх статевих органів) і внутрішнім (піхвовим, ректальним) дослідженнями всіх частин внутрішніх статевих органів хворих кобил. Також для діагностики зазначеної патології та стану статевих органів тварин протягом лікування користувалися приладом для ультразвукової діагностики «Bonasite Miromax».

Проводили бактеріологічне дослідження патологічного ексудату з матки кобил, хворих на гострий метрит за загальноприйнятою схемою. Відбирали асептично проби ексудату з матки у стерильні бактеріологічні пробірки, відправляли в лабораторію. Там визначали видовий склад виділеної мікрофлори, проводили видову ідентифікацію патогенів, визначали їх чутливість до антибіотиків, чим і обґрунтовували використання у комплексному лікуванні конкретних антибактеріальних препаратів. Чутливість збудника до антибіотиків визначали методом дифузії в агар (метод дисків).

Для визначення ефективності лікування хворих на гострий метрит кобил окремими методами комплексної терапії та апробації у їх складі сучасних лікарських засобів, було сформовано 2 групи – дослідна і контрольна, по чотири тварини в кожній. Кобилам дослідної групи внутрішньоматково застосовували метрикур, внутрішньом'язово – інтровіт, мастометрин, проводили трансректальний масаж матки і яєчників. Кобилам контрольної групи застосовували лікування, яке зазвичай використовують у ЖКСШ – totocillin і трансректальний масаж матки і яєчників. Контролювали лікування за допомогою УЗД дослідження. Схема лікування кобил з гострим метритом представлена в таблиці 1.

Таблиця 1

Схема лікування кобил за гострого метриту в ЖКСШ

Групи тварин	Кількість кобил у групі	Схема лікування		
		назва препарату	кратність введення	дозування
Дослідна	4	метрикур	одноразово, внутрішньоматково	19,0 г, один шприц-тюбик
		інтровіт	одноразово, внутрішньом'язово	15 мл
		мастометрин	2 рази на добу, 7 діб, внутрішньом'язово	10 мл
		масаж матки і яєчників	один раз на добу, 5 діб, через пряму кишку	5–7 хв.
Контрольна	4	тотоцилін	одноразово внутрішньоматково,	20 мл
		масаж матки і яєчників	один раз на добу, 5 діб, через пряму кишку	5–7 хв.

Результати дослідження. За результатами аналізу журналів штучного осіменіння тварин і даними журналів і документації ветеринарного та зоотехнічного обліку за 2009–2012 рр. було визначено, що серед спортивних кобил зазначеного закладу гострий метрит був однією з найбільш часто діагностованих акушерських патологій репродуктивних органів і складав 4–6 %.

Вивчивши питання поширення і форм гострого метриту серед кобил у ЖМКСШ, ми встановили, що дана хвороба перебігала зазвичай у формі гострого катарального ендометриту. Причинами виникнення гострого запалення матки у спортивних кобил були найчастіше такі порушення статеві системи, як патологічні роди з наданням рододопомоги, затримання посліду, субінволюція і атонія матки, вивертання і випадіння матки, аборт. Гострий ендометрит виникав у них як наслідок (ускладнення) перерахованих вище патологій, коли склалися сприятливі умови для його розвитку, на другу-третю добу після жеребіння.

За результатами бактеріологічних досліджень із патологічного ексудату з матки були виділені такі мікроорганізми, як: *Esherichia colli*, *Streptococcus ruogenes*, *Staphylococcus pneumonia*. Найвища чутливість усіх виділених мікроорганізмів була до антибіотика цефепірин. Цей антибіотик є діючою речовиною в кількості 500 мг цефепірину в формі бензатинової солі у препараті метрикур. Саме це і обумовило вибір зазначеного препарату для внутрішньоматкового застосування під час лікування кобил дослідної групи, хворих на метрит. Результати ефективності лікування кобил, хворих на гострий метрит, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2

Результати ефективності лікування кобил, хворих гострим метритом

Показники		Групи тварин	
		дослідна (n=4)	контрольна (n=4)
Тривалість лікування		6	8
Прийшло в охоту	тварин	4	4
	%	100	100
Тривалість сервіс – періоду, діб		21,3±3,3	27,0±4,8
Запліднилося	в 1-шу охоту	3	2
	в 2-гу охоту	1	1
	в 3-тю охоту	-	1
Запліднилося всього		4	4
Процент запліднення від першого осіменіння		75	50
Індекс – осіменіння		1,7±0,18	1,8±0,26

З наведених у таблиці 2 даних видно, що в дослідній групі тварин впродовж трьох місяців після їх комплексного лікування із застосуванням метрикуру, інтровіту, мастометрину, трансректального масажу матки і яєчників, в охоту прийшло 4 кобили (100 %), з них запліднились після першого осіменіння 3 (75,0 %), після другого осіменіння – 1 (25,0 %). Тривалість лікування кобил цієї групи становила 6 діб, сервіс – період – 21,3±3,3 доби, індекс осіменіння – 1,7±0,18.

У контрольній групі тварин (застосовували тотоцилін і трансректальний масаж матки і яєчників) протягом трьох місяців спостережень після лікування в охоту прийшло 4 кобили (100 %). Перше осіменіння виявилось результативним

у двох тварин (50 %). Третя і четверта кобили запліднилися після другого і третього осіменіння відповідно (по 25 %). Тривалість лікування кобил цієї групи становила 8 діб, сервіс – період тривав $27,0 \pm 4,8$ доби, індекс осіменіння був $1,8 \pm 0,26$.

Висновки. Серед спортивних кобил гострий метрит був однією з найбільш часто діагностованих акушерських патологій репродуктивних органів і складав 4–6 %. Найчастіше його діагностували на другу-третю добу після жеребіння. Дана хвороба проявлялася зазвичай у формі гострого катарального ендометриту.

З патологічного ексудату матки вбули виділені *Esherichia coli*, *Streptococcus pyogenes*, *Staphylococcus pneumonia*. Найвища чутливість усіх виділених мікроорганізмів була до антибіотику цефепіміну.

За результатами комплексної терапії спортивних кобил, хворих на гострий метрит, у наших дослідах найбільш ефективним виявилось застосування метрикуру, інтровіту, мастометрину, трансректального масажу матки і яєчників. Тривалість лікування тварин дослідної групи становила 6 діб, сервіс – період – $21,3 \pm 3,3$ доби, індекс осіменіння – $1,7 \pm 0,18$. Після першого осіменіння запліднилось 75,0 % спортивних кобил. Після двох осіменінь запліднилось 100 % тварин.

Література

1. Галатюк О.Є. Профілактика та лікування заразних хвороб коней / О.Є. Галатюк // Житомир: Рута, 2009. – С.4.
2. Загальнодержавна програма селекції у тваринництві на період до 2010 року // Закон України від 19.02.2004 р. – № 1517–IV.
3. Scherf В. Basic demographic data – a prerequisite for effective management of animal genetic resources / В. Scherf, D. Pilling // Animal genetic resources information. – Vol. 44. – Rome, Italy. – 2009. – Р. 1–6.
4. Ткачова І.В. Стратегія розвитку галузі конярства в Україні / Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – К., 2011. – Вип. 160. – Ч. 1. – С. 271–277.
5. Подвалюк Д.В. Поширеність розладів статевої системи у кобил та фактори, які її спричиняють / Д.В. Подвалюк // Вісник Білоцерківського державного університету: Зб. наук. праць. – Біла Церква, 2003. – Вип. 25. – Ч. 1. – С. 203–206.
6. Кужільний Г.Я. Хвороби статевих органів тварин / Г.Я. Кужільний // Здоров'я тварин і ліки. – 2005. – № 10. – С. 12–13.
7. Коба І.С. Острый послеродовой эндометрит / И.С. Коба // Ветеринария с/х животных. – 2006. – № 3. – С. 50–55.
8. Гончаров В.П. Профилактика бесплодия лошадей / В. П. Гончаров – Москва.: Россельхозиздат. 1984. – 158 с.

Summary

Borodynia V.I., PhD, docent; **Vycherova Y.I.**, MSc.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

DISTRIBUTION OF ACUTE METRITIS IN SPORTS MARES AND THEIR TREATMENT

*Incidence of sports mares acute metritis was 4–6 %. It was diagnosed on second or third day after birth. This disease is manifested in the form of acute catarrhal endometritis. From abnormal uterine fluid were isolated *Esherichia colli*, *Streptococcus pyogenes*, *Staphylococcus pneumonia*. The highest sensitivity of all selected microorganisms to antibiotics was tsefapiryn. The most effective was combined therapy using metricure, introvit, mastometrin, transrectal massage of the uterus and ovaries. Duration of treatment of animals was 6 days, service-period – $21,3 \pm 3,3$ days, insemination index – $1,7 \pm 0,18$. After first insemination fertilization was 75.0 % of sports mares. After two inseminations fertilization was 100 % of animals.*

Key words: *sports mares, acute metritis, distribution, comprehensive treatment, efficiency*

Рецензент – д. вет. н., професор Стефаник В.Ю.